

MALEN EN STORVÄXT "FISKEVÅRDARE"

Utanför Holjeåns mynning - ett favoritområde för malen (okänd fotograf ca 1905)

Malens (*Silurus glanis*) förekomst i Ivösjön är belagd i skrifterna åtminstone sedan 1700-talet. Även nobelpristagaren Harry Martinsson omnämner malen i Ivösjön. Den enda för mig kända mal från Ivösjön som finns på foto är en uppstoppad, 235 cm lång och en gång med en vikt uppåt 70 kg, från zoologiska museet i Lund (se foto).

Den sista rapporterade malen fångades på 1940-talet. Om någon har något foto på Ivösjömal uppmanas denne att snarast höra av sig..

Malen var inte vanlig i Ivösjön och förkom främst i norra delarna där södersolen värmdde vattnet för den värmeälskande fisken. Att sjön sänktes en manslängd 1874 var ytterst negativt för fiskens reproduktion liksom Holjeåns förorening, särskilt vid giftutsläpp från industrier i Olofström.

Åter mal i Ivösjön berikar

Malen vill tillbaka till sitt forna hem i Ivösjön och därmed ökar den biologiska mångfalden. Den som befarar att det skulle uppstå problem med mal i Ivösjön har blivit vilseledd! Läs gärna Fiskevårdsföreningens konsekvensanalys från

2013. (Sök i dator efter: *Beskrivning av förväntade effekter av återintroduktion av mal i nedre delen av Skräbeåns vattensystem*). Malen är den grunda vattnets fisk som gärna håller till i strömmande vatten. Ett favorittillhåll var området kring Holjåns mynning i Ivösjön (delar är nu fredningsområde). Området borde även idag vara lämpligt vid en återintroduktion enligt malexperten Jan-Erik Natansson, som följde med mig i båt till åns mynningsområde.

Malens föda är huvudsakligen mört- och braxenfisk som i dagens samhälle ratas av människan. Annat var det förr i fattigsverige. Malen "arbetar" för en allsidig beskattning av fiskfaunan. Genom gödning har Ivösjön fått mera fisk och då främst s.k. ogräsfiskar (braxen, björkna, mört, sarv m.fl.), vilka ingen vill ha – jo mata gärna himlens fiskätande fåglar och katten där hemma!

Sentida sportfiskare sätter tillbaka massor av konsumtionsfisk i den felaktiga tron att detta är fiskevård. Så mycket bättre att skänka bort fångsten till någon fiskälskande vän...

Malen är en skyddad art sedan 1994. Skulle någon råka få en på kroken glöms inte denna upplevelse – trots att fisken måste sättas tillbaka. Mal i Ivösjön och Holjeån skulle öka dessa vattens skyddsvärde och de blir mer attraktiva. Man kan hoppas på större avkastning av lovliga och matnyttiga fiskar. Skånes största sjö är en härlig naturresurs – med mal ett ännu större attraktionsvärde för många!

Ifrågasatt vikt och storlek

I Fiskejournalen 7-8/2007 var John B. Eriksson skeptisk till uppgifter om den 127,5 kg (15 lispund) stora malen omnämnd av zoologiprofessorn Wilhelm Lilljeborg 1891 i boken *Sveriges och Norges fiskar*. Den stora ivösjömalen fångades av Jonas Johnsson i Klagstorp under slutet av 1800-talet. Många berättade om fångster av ivösjömalar och då Jonas som främsta fångstman (*Fisksumpen*, Ivösjöns Fiskevårdsförnings årsskrift 1982/93, 1983/84, 2009/10, 2011/12). Karl och Margit

Malfiskaren Jonas och hans hustru Anna

Svensson, Klagstorp: "Far berättade om Jonas Johnssons stora mal, vilken vägde över 100 kg [de kände då inte till Lillje-

Karl Svensson vid trämalen i Klagstorp

borgs uppgift om 127,5 kg]. Jonas bodde här på gården till 1913. Fisken var tagen i en storhomma (ca 120 cm höga bågar) utanför åmynningen. Malen transporterades i en häckavagn till sockenstugan (nuvarande församlingshem) i Näsrum. Den förevisades för allmänheten mot 10 öre i avgift.”

Minnessten i Klagstorp där Jonas bodde

Den beräknas ha haft en längd på 3,1 m - hade den sämre hull var den än längre. Både dess vikt och beräknade längd ifrågasätts av Eriksson. Min tro är att Jonas mal verkligen vägde 15 lispund

och var minst 3,1 meter lång – en modell pryder vårt hus här i Klagstorp. Floden Po i norra Italien avkastar världens största malar. 2015 hjälptes tvillingbröderna Dino och Dario Ferrari åt att i floden spöfånga en mal på 127 kg (lika stor som Jonas mal). Den var tre meter lång. Efter 40 minuters kamp landades fisken på flodbanken. Den återutsattes för att ”växa till sig”.

Malen åter i Helgeån

Efter utsättning förökar sig malen åter bl.a. i Helgeån vid Kristianstad. Att utrota är uselt, att återställa välsignat.

En malunge från Helgeån

Låt malen åter få simma i Ivösjön och ”tjänstgöra” som fiskevårdare...

Test & foto: Brodde Almer